

Kadernotitie
MER Logistiek Park Moerdijk

2328-75

- **Advies Reikwijdte en Detailniveau van de Commissie voor de milieueffectrapportage**
- **Inspraak Nota**

Auteur

ing. W.A.J.M. Michels,
m.e.r.-coördinator
Provincie Noord-Brabant

Datum

1 juli 2011

Voorwoord

Ten behoeve van de realisatie van het Logistiek Park Moerdijk (LPM), zoals overeengekomen in de bestuursovereenkomst 'realisatie gebiedsontwikkeling Moerdijk' d.d. 3 juli 2009, wordt door provincie Noord-Brabant een provinciaal inpassingsplan opgesteld. In het kader van deze procedure wordt een project-MER opgesteld. Hiertoe is eind juli 2009 de Startnotitie m.e.r. Logistiek Park Moerdijk opgesteld. Inmiddels is gebleken dat windenergie een positief effect heeft ten aanzien van de ambitie het LPM zo mogelijk energie- en CO₂ neutraal te ontwikkelen. Het oprichten van windturbines is m.e.r.-beoordelingsplichtig. Door de mogelijkheid tot oprichting van windturbines op te nemen in het provinciaal inpassingsplan LPM wordt het inpassingsplan plan-m.e.r. plichtig. Daarom is een aanvulling op de Startnotitie m.e.r. opgesteld, de Notitie Reikwijdte en Detailniveau MER Logistiek Park Moerdijk. Naar aanleiding van deze Notitie Reikwijdte en Detailniveau, de ingekomen zienswijzen en het advies van de Commissie voor de m.e.r., zullen GS het definitieve advies voor Reikwijdte en Detailniveau voor het planMER vaststellen. Hierna zal het gecombineerde plan- en projectMER worden opgesteld. Dit gecombineerde MER zal dienen als onderbouwing van het provinciaal inpassingsplan Logistiek Park Moerdijk.

Bij brief van 18 maart 2011 is de Commissie voor de m.e.r. in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor het MER Logistiek Park Moerdijk. Dit deel van de m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau in BN de Stem, De Moerdijkse Bode. De Commissie voor de m.e.r. en andere adviseurs zijn in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de reikwijdte en detailniveau voor het MER. In deze kadernotitie is het advies van de Commissie voor de m.e.r. opgenomen evenals de nota van inspraak. In de kadernotitie is aangegeven of en hoe met de binnengekomen adviezen en inspraakreacties rekening is gehouden. De Commissie voor de m.e.r. heeft op 23 mei 2011 haar advies uitgebracht. Van de wettelijke adviseurs zijn geen adviezen ontvangen. Er zijn twee zienswijzen ontvangen.

De Commissie voor de m.e.r. heeft tijdens het overleg over hun advies aangegeven dat het mogelijk is om het planMER deel voor de windturbines zo gedetailleerd uit te voeren dat dit MER tevens bruikbaar is als projectMER voor een later te nemen besluit (toepassen wijzigingsbevoegdheid uit het inpassingsplan en/of een omgevingsvergunning). Besloten is om dit niet bij voorbaat op deze manier uit te voeren. Mocht gedurende de periode dat het MER wordt opgesteld besloten worden dit alsnog te doen dan zal dit in het MER worden aangegeven.

Inhoud

1	Advies voor Reikwijdte en Detailniveau van de Commissie voor de milieueffectrapportage	6
2	Nota van inspraak	17

Advies Reikwijdte en Detailniveau

MER Logistiek Park Moerdijk

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant hebben:

- gelet op de Wet Milieubeheer (hoofdstuk 7);
- gelet op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau MER Logistiek Park Moerdijk d.d. maart 2011;
- gelet op de binnengekomen inspraakreacties op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau MER Logistiek Park Moerdijk;
- gelet op het advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage d.d. 23 mei 2011;
- gelet op de nota van inspraak;

op 1 juli 2011, in aanvulling op de Richtlijnen MER Logistiek Park Moerdijk d.d. 17 december 2009 en de Notitie Reikwijdte en Detailniveau MER Logistiek Park Moerdijk, de kadernotitie voor het MER Logistiek Park Moerdijk vastgesteld.

1 Advies voor Reikwijdte en Detailniveau van de Commissie voor de milieueffectrapportage

23 mei 2011

Het hierna volgende advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage is door Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant in zijn geheel overgenomen als hun advies voor Reikwijdte en Detailniveau voor het MER Logistiek Park Moerdijk.

1. Hoofdpunten van het MER

Gelet op het provinciaal windenergiebeleid, de aard en locatie van het Logistiek Park Moerdijk (LPM) en de beoogde duurzaamheidsambities wil de Provincie Brabant windturbines plaatsen in enkele zones langs de A16 en A17. De Provincie wil de mogelijkheid tot het oprichten van deze turbines opnemen in het provinciaal inpassingsplan dat wordt opgesteld voor het LPM. Ten behoeve van de besluitvorming hierover wordt de procedure voor milieueffectrapportage (m.e.r.) doorlopen.

De Commissie voor de m.e.r. (hierna 'de Commissie')¹ is er bij haar advisering van uitgegaan dat er een directe koppeling bestaat tussen het oprichten van windturbines en de realisatie van het LPM. Haar advies moet gezien worden als aanvullend op haar advies voor reikwijdte en detailniveau voor het milieueffectrapport (MER) over het LPM, d.d. 24 november 2009.² De Commissie beschouwt voor het oprichten van windturbines de volgende punten als essentiële informatie in het MER. Dat wil zeggen dat het MER voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- een onderbouwing van de nut- en noodzaak en van de locatiekeuze voor de windturbines. Beschrijf de aanleiding voor oprichting van de windturbines, en in welke mate de oprichting afhankelijk is van de realisering van het LPM;
- inrichtingsalternatieven gerelateerd aan de visie voor de optimale inrichting van de beschikbare ruimte in kansrijke gebieden voor windenergie in geheel West Brabant, en de ruimtelijke inrichting van het LPM;
- een overzicht waarin de maximale milieueffecten van de inrichtingsalternatieven op landschap, natuur en leefomgeving zijn vergeleken. Vergelijk zowel absoluut als relatief, dat wil zeggen per eenheid opgewekte energie;
- de gevolgen van het voornemen voor de Natura 2000-gebieden Hollands Diep, Biesbosch, Oude land van Strijen en Krammer-Volkerak, alsmede een passende beoordeling indien nodig.

De samenvatting is het deel van het MER dat besluitvormers en insprekers vooral lezen. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

¹ De samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via www.commissiemer.nl onder 'Adviezen Commissie'. Zie bijlage 2 voor een overzicht van de zienswijzen en adviezen.

² <http://docs1.eia.nl/mer/p23/p2328/a2328rl.pdf>

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie in het MER moet worden opgenomen. Zij bouwt in haar advies voort op de notitie reikwijdte en detailniveau (notitie R&D). Dat wil zeggen dat in dit advies niet wordt ingegaan op de punten die naar de mening van de Commissie in de notitie R&D voldoende aan de orde komen.

2. Achtergrond en besluitvorming

2.1 Nut- en noodzaak

Neem in het MER een onderbouwing op van de keuze voor windenergie voor het realiseren van de duurzaamheidsambities van de provincie Brabant en meer specifiek voor het LPM. Geef aan in hoeverre de opgewekte energie door de windturbines kan worden aangewend voor activiteiten op het LPM.

Geef een zo goed mogelijke schatting van de hoeveelheid emissies door de huidige, niet duurzame energieopwekking uit fossiele brandstoffen die vermeden worden als het voornemen wordt gerealiseerd.³ Gebruik ter bepaling van de CO₂-emissiereductie de getallen uit het Protocol Monitoring Duurzame Energie.

Beschrijf de aanleiding voor oprichting van de windturbines, en in welke mate de oprichting afhankelijk is van de realisering van het LPM.

2.2 Locatiekeuze en inrichtingsprincipes

Potentiële locaties voor windturbineparken in Brabant zijn opgenomen in de nieuwe 'Structuurvisie Ruimtelijke Ordening van de provincie Noord-Brabant' en de 'Verordening Ruimte van de Provincie Noord-Brabant'. Beschrijf de visie ten aanzien van de te hanteren inrichtingsprincipes voor de windturbineparken. Denk daarbij aan de plaatsing (lijn en/of clusteropstellingen?) en de grootte en het vermogen (één type turbines?) van de windturbines.

Beschrijf welke relevante milieuoverwegingen zijn meegewogen bij de locatiekeuze en hoe deze zich op deze locatie verhouden ten opzichte van andere kansrijke gebieden voor windenergie binnen West Brabant.⁴ Geef aan in welke mate het voornemen bijdraagt aan de provinciale (en gemeentelijke) doelstellingen voor duurzame energie en emissiereducties en in welke mate met het voornemen op termijn sprake zal (kunnen) zijn van doeloverschrijding.⁵

2.3 Beleid, wet- en regelgeving en besluitvorming

De notitie R&D geeft een goed overzicht van de beleidskaders en wet- en regelgeving. Neem dit over in het MER en geef aan welke randvoorwaarden hieruit naar voren komen voor het voornemen. Ga aanvullend in op de randvoorwaarden voortkomend uit:

- het gemeentelijke energie- en klimaatbeleid;
- het Activiteitenbesluit.

³ Bij vermeden emissies kan naast CO₂ ook gekeken worden naar vermeden emissies van bijvoorbeeld PM₁₀, NO_x en SO₂.

⁴ Betrek daarbij de kanttekeningen bij de locatiekeuze opgenomen in de zienswijze van de de Stichting Hart van Moerdijk.

⁵ In het Nationaal Ruimtelijk perspectief windenergie op land (concept juni 2010) wordt West Brabant genoemd als ontwikkelingsgebied waar ruimte is voor ca 400 MW windenergie. Per mei 2010 was in Brabant ca 71 MW gerealiseerd. De doelstelling is gezet op 115 MW, respectievelijk 320 MW in 2020. Het ontwikkelingsgebied biedt ruim voldoende mogelijkheden om deze doelstellingen te bereiken.

Beschrijf hoe de procedure en het tijdpad voor besluitvorming over de windturbines afgestemd worden op die voor het LPM en andere initiatieven voor windenergie in West Brabant, alsmede de rol van m.e.r. daarbij.

3. Alternatieven

3.1 Inrichtingsalternatieven

Ontwerp de inrichtingsalternatieven zodanig, dat een bandbreedte van de beschikbare milieuruimte zichtbaar wordt. Hiermee:

- ontstaat duidelijkheid over randvoorwaarden die gesteld (kunnen) worden aan de plaatsing, grootte en het vermogen van de windturbines op en bij het LPM-terrein;
- kan het inpassingsplan flexibiliteit bieden voor in de toekomst nog uit te werken varianten, bijvoorbeeld in verband met toekomstige ontwikkelingen in grootte en vermogen van windturbines;
- is de maximale milieuruimte die het inpassingsplan (eventueel) biedt voldoende in beeld.

Geef aan in welke mate de alternatieven passen in het bestaande ruimtelijk ontwerp voor het LPM en/of dit ontwerp met de komst van windturbines uit milieuoogpunt nog geoptimaliseerd kan worden. Werk in ieder geval een alternatief (LPM met windturbines) uit met de minst negatieve milieueffecten per eenheid van opgewekte energie.

Relateer de inrichtingsalternatieven aan de visie voor de optimale inrichting van de beschikbare ruimte in kansrijke gebieden voor windenergie in geheel West Brabant. Geef aan in welke mate de alternatieven passen in deze visie. Beschrijf ook de (eventuele) gevolgen voor toekomstige initiatieven voor windenergie in de regio (zie ook paragraaf 2.2. van dit advies).

3.2 Referentie

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling, als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij wordt onder de 'autonome ontwikkeling' verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de inrichtingsalternatieven wordt gerealiseerd. Ga bij deze beschrijving uit van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van nieuwe activiteiten waarover reeds is besloten.

Activiteiten waarover nog geen (ontwerp) besluit is genomen horen in principe niet tot de autonome ontwikkeling. Uitzondering hierop zijn activiteiten waarvan de kans groot is dat deze in de nabije toekomst gerealiseerd worden, zoals het LPM. De Commissie adviseert de effecten van de windturbines daarom af te zetten tegen de situatie waarbij het LPM is ingevuld zonder windturbines.⁶ Ga daarbij uit van het bestaande ruimtelijk ontwerp voor het LPM en de optimalisatie die daarin mogelijk is, gezien vanuit de oprichting van de windturbines.

⁶ Uitgaande van één MER voor zowel LPM als windturbines moeten daarin uiteraard ook de effecten van het LPM zelf ingeschat worden (ten opzichte van de huidige situatie inclusief autonome ontwikkeling). Vervolgens kunnen de extra effecten van de windturbines in beeld gebracht worden.

3.3 Vergelijking van alternatieven

Vergelijk de milieueffecten van de inrichtingsalternatieven met de referentiesituatie én met elkaar. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve (milieu)effecten van de inrichtingsalternatieven verschillen.

Naast een vergelijking van effecten in absolute zin, is een vergelijking van de relatieve effecten belangrijk, dat wil zeggen: de effecten per eenheid van opgewekte energie (kWh). Dit is van belang omdat alle alternatieven waarschijnlijk niet dezelfde energieopbrengst zullen hebben.

4. Bestaande milieusituatie en milieugevolgen

Breng in het MER de effecten van het LPM in beeld, met en zonder de realisatie van windturbines.

4.1 Energieopbrengsten

Bepaal van de alternatieven de energieopbrengsten op basis van de plaatselijke meteorologische gegevens en statistieken en vermogenscurves van potentiële windturbines voor verschillende vermogensklassen en ashooten.⁷

4.2 Landschap

Gebruik, aanvullend op de landschappelijke beoordelingscriteria genoemd in tabel 1 in de notitie R&D, de volgende beoordelingscriteria:

- een rustig en regelmatig beeld;
- een efficiënt ruimtegebruik, invulling van maaiveld, eventueel gebruik van ruimte binnen in de mast;
- uitstraling, kleur en vormgeving van de turbine.

Voer een kwantitatieve analyse van de effecten op het landschap uit door middel van zichtbaarheidanalyses.⁸ Maak visualisaties vanuit diverse posities en verschillende afstanden en/of met 3D modellen. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de kernen Moerdijk en Zevenbergen, en plaatsen waar veel mensen recreëren. Betrek bij de visualisaties de landschappelijke effecten van de bestaande windparken langs het Volkerak en bij Strijen, Moerdijk, Etten Leur en Halderberge, en het bestaande bedrijventerrein Moerdijk en het toekomstige LPM. Toets het voornemen aan de landschappelijke kenmerken en beleving van het Nationaal Landschap Hoeksche Waard en Nationaal Park Biesbosch.

4.3 Natuur

Beschrijf in het MER de (potentiële) effecten op natuurwaarden, zowel in de aanleg- als in de gebruiksfase. Geef de beschermde en overige relevante gebieden in het studiegebied (o.a. Natura 2000-gebied, EHS, ganzenopvanggebieden) duidelijk op kaart aan. Ga per inrichtingsalternatief voor de aanlegfase in op de activiteiten die gevolgen kunnen hebben voor (pionier)soorten die gebruik maken van de beoogde locatie en de directe omgeving. Bijvoorbeeld gevolgen door verstoring door beweging, geluid en licht.

⁷ Een berekening op basis van vollasturen is veelal te indicatief om een goede afweging tussen alternatieven te kunnen maken.
⁸ Hiervoor kan bijvoorbeeld de 'Viewshed'-techniek gebruikt worden.

Ga per inrichtingsalternatief voor de gebruiksfase in op:

- de gevolgen voor vleermuizen door verstoring, barrièrewerking en aanvaringskans, rekening houdend met informatie over vaste verblijfplaatsen en foerageerroutes, alsmede de vlieghoogten van de in het gebied voorkomende soorten. Geef per soort aan wat de gevolgen kunnen zijn voor de (lokale) staat van instandhouding en welke mitigerende maatregelen⁹ zo nodig getroffen zullen worden;
- de gevolgen voor vogels door verstoring en barrièrewerking op basis van de beschikbare informatie over verstoringsafstanden en uitwijkgedrag;¹⁰
- het te verwachten aantal aanvaringslachtoffers van soorten die in de omgeving verblijven (rekening houdend met de dagelijkse trek tussen slaappleatsen en foerageergebieden) en tijdens de seizoenstrek. Dit kan in ordegrootte per logische groep van soorten (bijvoorbeeld zwanen & ganzen, steltlopers).

Natura 2000

Als op basis van een globale analyse in de voortoets significante negatieve gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden niet kunnen worden uitgesloten moet een passende beoordeling worden opgesteld. Neem de passende beoordeling dan herkenbaar op in het MER. Beschouw in het MER in ieder geval de (potentiële) effecten op de Natura 2000-gebieden Hollandsch Diep en Biesbosch, en wanneer relevant ook het Oude land van Strijen en Krammer-Volkerak.

Beschrijf in het MER (en de passende beoordeling) de gevolgen voor de Natura 2000-gebieden, zowel in de aanleg- als in de gebruiksfase. Ga in op:

- de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden;
- de instandhoudingsdoelstellingen die mogelijk beïnvloed worden;
- de gevolgen voor deze instandhoudingsdoelstellingen. Gebruik zoveel mogelijk kwantitatieve informatie en ga bij te verwachten aanvaringslachtoffers in op de gevolgen voor de natuurlijke sterfte van de 'populaties' in de relevante Natura 2000-gebieden. Houd rekening met externe werking¹¹ en cumulatie.

Onderzoek, indien van toepassing, in de Passende beoordeling of de zekerheid kan worden verkregen dat het project de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden niet aantast.¹² Uit de wetgeving volgt dat een project of plan alleen doorgang kan vinden als de zekerheid wordt verkregen dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast, of de zogenaamde ADC-toets¹³ met succes wordt doorlopen.¹⁴

De eerder genoemde Natura 2000-gebieden zijn (mede) aangewezen voor overwinterende watervogels. Neem daarom in het MER een kaart op met de relevante slaappleatsen en foerageergebieden voor ganzen en beschouw in welke mate de windturbines effecten kunnen

⁹ Zie o.a. Winkelman, J.E., F.H. Kistenkas & M.J. Epe (2008). Ecologische en natuurbeschermingsrechtelijke aspecten van windturbines op land. Alterra-rapport 1780.

¹⁰ Betrek daarbij ook de gevolgen voor de vogeltrek van de Zeeuwse delta naar het IJsselmeergebied en de Wadden en vice versa.

¹¹ Zo pendelen ganzen in de winter tussen de slaappleatsen in de Biesbosch en de foerageergebieden in de Zonzeelsche Polder en De Mark. Deze vogels kunnen mogelijk ook het plangebied passeren. Ook lepelaars (Hollands Diep) en sommige broedvogels zoals Bruine Kiekendieven hebben een voedselrelatie met de wijde omgeving.

¹² Uit de huidige lijn in de jurisprudentie volgt dat dit het geval is wanneer er wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel bestaat dat er geen schadelijke gevolgen voor de natuurlijke kenmerken zijn.

¹³ Dit houdt op grond van art. 19g en 19h van de Natuurbeschermingswet 1998 respectievelijk in:

- A: zijn er Alternatieve oplossingen voor een project of handeling? inclusief locatiealternatieven.
- D: zijn er Dwingende redenen van groot openbaar belang waarom het project toch gerealiseerd moet worden?
- C: welke Compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft?

¹⁴ Art. 19g en 19h, Natuurbeschermingswet 1998.

hebben op het pendelgedrag van de ganzen tussen hun slaapplaatsen in de Natura 2000-gebieden en de foerageergebieden daarbuiten.

EHS

Geef de EHS-gebieden (inclusief beoogde ecologische verbindingzones) duidelijk op kaart aan en beschrijf de 'wezenlijke kenmerken en waarden' van deze gebieden. Ga na of het voornemen in de aanlegfase of gebruikfase gevolgen kan hebben voor deze kenmerken en waarden. Doorloop in dat geval het afwegingskader voor ingrepen in de EHS van de provincie Brabant¹⁵.

Flora- en faunawet

Vermeld of en voor welke soorten een ontheffingaanvraag ingevolge artikel 75 van de Flora- en faunawet moet worden opgesteld en op grond waarvan wordt verondersteld dat de ontheffing wordt verleend.

4.4 Leefomgeving

4.4.1 Geluid

Stel voor de alternatieven als geheel¹⁶ de geluidcontouren vast van de Lden 47 dB en het aantal m² gebied en eventueel het aantal woningen binnen deze contouren. Bereken per alternatief de geluidbelasting op de gevels van geluidgevoelige objecten zoals woningen. Maak daarbij gebruik van de nieuwe rekenmethodiek ten behoeve van windenergie conform het Activiteitenbesluit (Lden jaargemiddelde, windsnelheids- en richtingsafhankelijk). Bepaald moet worden of aan de wettelijke normen uit het Activiteitenbesluit kan worden voldaan.

Breng bij overschrijding van de norm bij woningen in beeld welke maatregelen mogelijk zijn om wel aan de eisen te voldoen. Daarbij kan worden gedacht aan vermogensbeperking, stilstandsregelingen en/of andere windturbintypes en opstellingconfiguraties. Geef aan welk opbrengstderivingen ontstaan wanneer maatregelen nodig zijn om aan de wettelijke eisen te voldoen.

Beschouw tevens de gecumuleerde geluidbelasting (ten gevolge van de andere geluidbronnen en windturbines) in het gebied, eveneens uitgedrukt in Lden.¹⁷ Het zal daarbij hoofdzakelijk gaan om wegverkeer op de A16/A17 en de (geluidgezoneerde) industrieterreinen in de directe omgeving, waaronder het toekomstige LPM. Hoge achtergrondgeluidniveaus kunnen aanleiding zijn om hogere grenswaarden te hanteren dan standaard gebruikelijk is.

4.4.2 Slagschaduw

Onderzoek de maximale slagschaduwduur op de woninggevels¹⁸ en toets deze aan de normen, zowel per turbine als gecumuleerd.¹⁹ Bezie welke mitigerende maatregelen genomen kunnen worden (bijvoorbeeld stilstandregeling, begroeiing, zonwering).

¹⁵ Externe werking hoeft in het geval van de EHS formeel niet betrokken te worden bij de toetsing aan de gevolgen voor de wezenlijke kenmerken en waarden. De eventuele effecten door externe werking dienen echter wel in het MER te worden beschreven.

¹⁶ Het verdient aanbeveling ook de bijdrage van de afzonderlijke windturbines aan de geluidbelasting in beeld te brengen.

¹⁷ Hoewel er geen toetsing van cumulatie van geluid aan wettelijke normen kan plaatsvinden, geeft de literatuur wel indicaties van de geluidkwaliteit bij cumulatieve geluidbelastingen, zoals in het RIVM rapport Milieuaandachtsgebieden in Nederland, rapportnummer 680300005/2008.

¹⁸ Omdat de inrichting van het LPM nog niet vast ligt kan nog geen uitspraak worden gedaan over de slagschaduw op kantoren. Wanneer de posities van de windturbines zijn bepaald kan bij de definitieve inrichting van het LPM hiermee rekening worden gehouden.

Geef aan welk opbrengstdervingen ontstaan wanneer maatregelen nodig zijn om aan de wettelijke eisen te voldoen.

4.4.3 Externe veiligheid

Geef aan of de inrichtingsvarianten realiseerbaar zijn met het oog op externe veiligheid. Houd daarbij rekening met bijvoorbeeld de aanwezigheid van (gas-)leidingen en risicovolle activiteiten op het LPM, zoals de opslag van chemische middelen.

5. Overige aspecten

5.1 Leemtes in kennis, onzekerheden en evaluatie

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten onvoldoende informatie kan worden opgenomen door gebrek aan gegevens. Spits dit toe op milieuaspecten die in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen, zodat de consequenties van het tekort beoordeeld kunnen worden. Geef ook aan of dat wat ontbreekt op korte termijn kan worden ingevuld.

Houd bij de vergelijking van de alternatieven en bij de toetsing van de alternatieven aan (project-) doelen en wettelijke grenswaarden expliciet rekening met de onzekerheden in effectbepalingen.²⁰ Geef daarvoor in het MER inzicht in:²¹

- de waarschijnlijkheid dat effecten optreden, d.w.z. het realiteitsgehalte van de verschillende effectscenario's (best-case en worst-case);
- het belang van de onzekerheden in effectbepalingen voor de significantie van verschillen tussen alternatieven, en daarmee voor de vergelijking van alternatieven;
- op welke wijze en wanneer na realisering van het initiatief de daadwerkelijke effecten geëvalueerd worden, bijvoorbeeld via een oplevertoets, en welke maatregelen 'achter de hand' beschikbaar zijn als (project-)doelen en grenswaarden in de praktijk niet gehaald worden.²²

5.2 Samenvatting

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Gebruik helder kaartmateriaal. Geef daarbij in de samenvatting de belangrijkste zaken weer, zoals:

- de voorgenomen activiteit en de alternatieven daarvoor;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven;

¹⁹ Het is immers mogelijk dat turbines afzonderlijk wel aan de eisen voldoen, maar in cumulatie niet.

²⁰ Effectbepalingen voor de toekomst zijn inherent onzeker. Het zijn veelal de best mogelijke benaderingen op basis van in de praktijk ontwikkelde en getoetste modellen. De onzekerheden in de uitkomsten van modellen moeten wel worden onderkend. Schijnzekerheden leveren immers ondoelmatige keuzes en maatregelen op. Effecten kunnen in werkelijkheid meevallen, dan zijn te veel maatregelen getroffen. Effecten kunnen tegenvallen, dan zijn te weinig maatregelen genomen.

²¹ Een factsheet op de website van de Commissie bevat meer informatie over het omgaan met onzekerheden in MER. (http://docs1.eia.nl/mer/diversen/factsheet_19_omgaan_met_onzekerheden_in_mer_webversie.pdf)

²² Dit sluit aan bij de adviezen van de Commissie Elverding. Met de oplevertoets wordt ook invulling gegeven aan de (tot op heden veelal niet nagekomen) verplichting tot evaluatie van een MER (artikel 7.39 t/m 7.42 van de Wet milieubeheer).

- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het voorkeursalternatief.

BIJLAGE 1: Projectgegevens reikwijdte en detailniveau MER

Initiatiefnemer: College van gedeputeerde staten van de provincie Noord-Brabant

Bevoegd gezag: Provinciale staten van de provincie Noord-Brabant

Besluit: provinciaal inpassingsplan

Categorie Besluit m.e.r.:

plan-m.e.r. vanwege kaderstelling voor categorie D22.2

plan-m.e.r. vanwege passende beoordeling

Activiteit: oprichten windturbines

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure: 9 september 2009

ter inzage legging startnotitie: 18 september 2009

adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 24 september 2009

richtlijnenadvies uitgebracht: 24 november 2009

aankondiging start aanvullende procedure: 18 maart 2011

ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 21 maart 2011 t/m 2 mei 2011

adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 18 maart 2011

aanvullend advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 23 mei 2011

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. De werkgroepsamenstelling bij dit project is als volgt:

ir. P. van der Boom

dr. G.P.J. Draaijers (werkgroepsecretaris)

ir. W.H.A.M. Keijsers

drs. J.G.M. van Rhijn (voorzitter)

ing. R.L. Vogel

Werkwijze Commissie bij advies reikwijdte en detailniveau:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie neemt hierbij de hierna genoemde informatie die van het bevoegde gezag is ontvangen, als uitgangspunt.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina Commissie m.e.r.

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- Notitie Reikwijdte en Detailniveau: Aanvullende notitie op startnotitie m.e.r. Logistiek Park Moerdijk d.d. 31 juli 2009, Provincie Noord-Brabant;
- Nationaal Ruimtelijk Perspectief Windenergie op Land, Uitgangspunten voor nieuw Beleid, concept van 14 juni 2010, Ministerie VROM, Den Haag;
- Brief Ruimtelijke reservering windenergie in de Provincies, Interprovinciaal Overleg (IPO), 28 februari 2011, Den Haag.

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij tot en met 9 mei 2011 van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieumomstandigheden of te onderzoeken alternatieven. Een overzicht van de zienswijzen en adviezen is opgenomen in bijlage 2.

2 Nota van inspraak

Notitie Reikwijdte en Detailniveau MER Logistiek Park Moerdijk:

De Notitie Reikwijdte en Detailniveau MER Logistiek Park Moerdijk heeft in de periode van 21 maart tot en met 2 mei 2011 ter inzage gelegen. Er zijn 2 schriftelijke inspraakreacties ingediend.

Er zijn geen adviezen van de wettelijke adviseurs ontvangen.

Schriftelijke reacties

De ingediende zienswijzen worden in dit overzicht om praktische redenen samengevat weergegeven. Dit betekent niet dat de onderdelen van de zienswijzen die niet expliciet worden genoemd, niet betrokken worden bij de beoordeling. De zienswijzen zijn in hun geheel beoordeeld zoals zij zijn ingediend.

Inspraaknota

Notitie Reikwijdte en Detailniveau MER Logistiek Park Moerdijk

Registratienr. document	zienswijzen	reactie
1. VOF van Beek (2723311)	<p>1. Inspreker geeft aan windmolens te willen plaatsen op haar percelen, waarvan één perceel gelegen is binnen de plangrenzen van het Logistiek Park Moerdijk (LPM).</p>	<p>1. In het MER zal onderzocht worden op welke locatie(s) binnen het plangebied van het Logistiek Park Moerdijk plaatsing van windmolens mogelijk kan zijn.</p> <p>Deze zienswijze geeft ons geen aanleiding om naast hetgeen reeds is opgenomen in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau MER Logistiek Park Moerdijk (Notitie R&D LPM) en het advies voor Reikwijdte en Detailniveau (advies R&D) van de Commissie voor de milieueffect-rapportage (Cie-mer) nog aanvullende punten op te nemen in ons advies voor Reikwijdte en Detailniveau voor het MER Logistiek Park Moerdijk.</p>
2. Stichting Hart van Moerdijk (2719506)	<p>1. Om te voldoen aan de duurzaamheidsambities voor het LPM dient gekeken te worden naar de koppeling van het LPM met het bestaande industrieterrein Moerdijk.</p> <p>2. De locatie van het LPM ligt in een belangrijk vogeltrekgebied en vlakbij Natura 2000 gebieden (o.a. de Biesbosch).</p> <p>3. Het plaatsen van windmolens zorgt voor horizonvervuiling.</p> <p>4. Windmolens zijn ook risicovolle objecten nabij grootschalige infrastructuur, industrie en wegen (o.a. ijsafwerking en afleiding verkeersdeelnemers).</p> <p>5. Inspreker vraagt zich af of wel doorgaan moet worden met de ontwikkeling van het LPM. Eerst zou opnieuw de samenhang tussen het LPM en industrieterrein Moerdijk bekeken moeten worden.</p> <p>6. Inspreker is van mening dat met één van de aangeduide concentratiegebieden in de Ruimtelijke Visie West-Brabant 2030 het huidige industrieterrein Moerdijk bedoeld is en niet het LPM.</p>	<p>1. De in de zienswijze genoemde koppeling van het LPM aan het industrieterrein Moerdijk is geen onderwerp van de aanvulling op het MER. De nu voorliggende aanvulling richt zich op de oprichting van windturbines op het LPM als onderdeel van de duurzaamheidsambities voor het LPM. Industrieterrein Moerdijk kan daarbij wel aan bod komen als één van de andere kansrijke gebieden voor windenergie binnen West Brabant.</p> <p>2. In de Notitie R&D MER LPM en het advies van de Cie-mer is aangegeven dat de effecten van het plaatsen van windmolens op het LPM op de omliggende Natura2000 gebieden in beeld gebracht moeten worden, inclusief de effecten op vogels.</p> <p>3. In het MER zullen de effecten op het landschap in beeld gebracht worden, zoals aangegeven in de Notitie R&D en</p>

Inspiraaknota

Notitie Reikwijdte en Detailniveau MER Logistiek Park Moerdijk

	<p>7. Inspreker verzoekt af te zien van windmolens op het LPM en de locatie van het LPM te herzien.</p>	<p>het advies van de Cie-mer.</p> <ol style="list-style-type: none">4. Het effect van de windmolens op de externe veiligheid zal in het MER in beeld gebracht worden, zoals aangegeven in de Notitie R&D en het advies van de Cie-mer.5. Het gestelde op dit punt is geen onderwerp van de aanvulling op het MER voor het LPM dat nu voor ligt. Het nut en de noodzaak van het LPM en de lokatiekeuze zullen onderbouwd worden in het provinciale inpassingsplan.6. In het MER LPM dient een overzicht opgenomen te worden van het reeds vastgestelde beleid dat van invloed is op de voorgenomen activiteit, de mogelijke plaatsing van windmolens op het LPM. Dit is een wettelijke verplichting. Hierbij zal ook de Ruimtelijke Visie West-Brabant 2030 met de daarin aangeduide concentratiegebieden aan de orde komen. Overigens omvat het betreffende zoekgebied voor windenergie in de Ruimtelijke Visie West-Brabant 2030 een aanmerkelijk groter gebied dan alleen het bestaande industrieterrein Moerdijk. Zo ligt ook de locatie voor het LPM binnen het zoekgebied.7. Deze zienswijze wordt ter kennisgeving aangenomen. Het MER is een instrument om de effecten van een voorgenomen activiteit op het milieu in beeld te brengen. In het MER worden geen besluiten genomen. Het besluit over het inrichten van het LPM wordt genomen bij het vaststellen van het provinciaal inrichtingplan LPM. Dit ruimtelijk plan kent een eigen procedure met mogelijkheid voor inspraak. <p>Deze zienswijzen geven ons geen aanleiding om naast hetgeen reeds is opgenomen in de Notitie R&D LPM en het advies R&D</p>
--	---	--

Inspraaknota

Notitie Reikwijdte en Detailniveau MER Logistiek Park Moerdijk

	van de Cie-mer nog aanvullende punten op te nemen in ons advies voor Reikwijdte en Detailniveau voor het MER Logistiek Park Moerdijk.
--	---

Lijst van indieners van zienswijzen:

1. VOF van Beek, Lapdijk 18, 4782 PD Moerdijk
2. Stichting Hart van Moerdijk, Schokkerstraat 4, 4781 AG Moerdijk